

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ

Кобушко І.М., к.е.н.

Від розвитку інвестиційного ринку залежить ступень розвитку позитивних структурних перетворень та визначення напрямків економіки країни в цілому. Для України досить важливо знайти оптимальну структуру для формування інвестиційного капіталу та для аналізу можливих механізмів залучення інвестиційних ресурсів в сучасних умовах.

Для аналізу інвестиційного ринку першочергове значення мають джерела формування інвестиційних ресурсів. У 2000 р. головним джерелом інвестиційних ресурсів були власні кошти підприємства. Протягом 2000-2009 рр. спостерігається тенденція до зменшення залучення власних коштів та до збільшення питомої ваги кредитних ресурсів банків та різних позик з 1,7 % у 2000 р. до 14,22 % у 2009 р.

Отже, важливим джерелом інвестиційних ресурсів для України на даному етапі є акумульовані вільні кошти банківських та небанківських кредитних установ. Станом на 01.01.2010 банківські активи становлять 880 млрд. грн., на 01.01.09 – 926 млрд. грн., на 1.01.2008 р. – 599 млрд. грн., а власний капітал відповідно становив 115 млрд. грн., 119 млрд. грн. та 69 млрд.грн. Тобто за останні роки темпи нарощування активів було значно вищими, ніж темпи нарощування капіталу. На початку 2009 р. така ситуація призвела до безпрецедентного зниження ліквідності в банківській системі.

Наступним важливим джерелом формування інвестиційних ресурсів є заощадження населення. Аналіз взаємодії між заощадженнями та інвестиціями в Україні дозволяє зробити висновки, що в Україні ефект інвестиційного мультиплікатора та інвестиційного акселератора почав діяти з 1996 р. Після виходу економіки з інфляційної ями вперше спостерігалась тенденція до перевищення темпів зростання частки заощаджень над темпами приросту частки споживчих витрат у чистих

грошових доходах населення. Такі позитивні зрушення після 1996 р. стали поштовхом для створення організованого інвестиційного ринку в країні, та як результат - зростання ВВП в 2000-2007 рр.

Як свідчить аналіз динаміки темпу приросту обсягу ВВП, обсягу промислового виробництва та інвестицій в основний капітал, їх значення були доволі низькими в 2005 р., на що суттєво вплинула політична нестабільність в країні. У 2006 р. показники розвитку економіки в цілому похвалились і порівняно з 2005 роком темп зростання обсягу ВВП збільшився на 4,4 %. Найнижчі показники зростання реального ВВП Україна мала в 2008 р. (2,1%), в 2009 р. – 15,9 % тоді як в 2007 р. цей показник дорівнював 7,6%. За цей період економіка зростала із середнім темпом 7,5% на рік, при цьому кращим був 2004 р. з 12,1%. У листопаді 2008 р. зафіксовано значне уповільнення темпів інвестиційних процесів, в наслідок чого ВВП знизився по відношенню до листопада 2007 р. на 14,4%, що призвело до уповільнення темпів зростання. Економічна ситуація в Україні протягом 2000-2009 рр. не може розглядатися як стабільна, оскільки відзначаються досить суттєві коливання в показниках темпів зростання обсягу реального ВВП, темпів зростання обсягу промислового виробництва та інвестицій в основний капітал.

Стосовно прямих іноземних інвестицій, слід зазначити, що в цілому за підсумками 2008 р. приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країн, склав 6,181 млрд дол, що на 22,1% нижче за рівень попереднього року. Одночасно в 2008 р. нерезиденти вилучили капітал на суму 0,845 млрд дол, що на 28,3% менше, ніж роком раніше. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, включаючи позиковий капітал, на 1 січня 2008 р. складав 40,957 млрд дол. На початок 2009 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено прямих інвестицій на суму 35723,4 млн.дол. США, що складає 774 дол. на людину.

Банкоцентричність інвестиційного ринку доводить, що до сучасних проблем розвитку вітчизняного інвестиційного ринку можна віднести проблеми, що пов'язані, в першу чергу, з банківським сектором, а са-

ме: недостатня капіталізація банківського сектору; погіршення показників ліквідності за 2008-2009 рр.; дефіцит довгострокових ресурсів в банківській системі; слабо розвинена мережу небанківських інвестиційних посередників; зниження платоспроможності населення; відсутність постійної взаємодії між усіма учасниками інвестиційного ринку; недовіру покупців та продавців до посередників, що діють на ринку; непрозорість участі посередників щодо розподілу інвестиційних ресурсів; недосконалість законодавчих норм щодо організації інвестиційного ринку тощо; недостатність розвитку ринку цінних паперів (через низький рівень акціонерної культури в країні, незахищеність і недотриманням прав акціонерів та невеликою часткою акцій в вільному обігу).

Наслідком визначених вище проблем є неефективна інституціональна структура та відсутність організованого інвестиційного ринку, що на даному етапі призвело до стагнації процесів інвестування в українську економіку та екстенсивного розвитку інвестиційного ринку.

В основі позитивного зрушення показників за останні роки було зростання інвестицій в основний капітал, високі темпи зростання реальних наявних доходів населення та поліпшення кон'юнктури на зовнішніх ринках. Для покращення економічної ситуації в державі необхідно підтримувати іноземних інвесторів, спонукати населення до формування інвестиційних ресурсів, забезпечити стабільність національної грошової одиниці та підтримати банківські установи для покращення їх ліквідних позицій.

До сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку за банкоцентричною моделлю можна віднести зміни в банківському секторі, що пов'язані з необхідністю об'єднання малих банків, зростання кількості банківських поглинань, посилення конкуренції з боку транснаціональних банків, процеси тісної співпраці банківських та небанківських установ.